

«Necessitem materials adaptats a l'alumnat nouvingut»

Maria Pilar Doménech, Josep Lluís Doménech i Jesús Huguet varen ser els guanyadors del premi Jordi Valor en la I Jornada sobre el valencià de Taula de Filologia Valenciana (2009), pel treball «Relats interculturals», publicat en el primer número de la revista Aula de Lletres Valencianes. Hui parlem amb Maria Pilar, que és professora d'educació secundària, a propòsit d'aquell treball, una mostra de materials d'aprenentatge de valencià que pretenen acostar la llengua i la cultura valencianes tant a l'alumnat valencià com al nouvingut.

D'on naix la necessitat de preparar un treball com el vostre?

Com a professors de valencià, llengua i literatura a secundària ens veiem amb la necessitat de materials curriculars adaptats a alguns dels nostres alumnes que, per diferents qüestions, no tenen un nivell adequat de la nostra llengua i de la nostra cultura. Ens vam proposar realitzar treballs adaptats a este tipus d'alumnat, dirigits a diferents nivells. I no únicament parlo de l'alumnat nouvingut, encara que sí que pensarem sobretot en ells.

Este treball en concret, «Relats interculturals», està dirigit també a valencians que per diferents motius no coneixen aquelles parts de la nostra cultura, com són les tradicions més lúdiques, les festes. Així, férem una anàlisi en dotze capítols, un per cada mes de l'any, de les festes que es poden trobar en cada mes i que formen part de la nostra història: el Nadal (no únicament des del vessant religiós), les falles o les vacances d'estiu, entre altres.

És cert que, si no es publiquen, estos tipus de treballs no arriben a la resta de docents o persones interessades. És una tasca complicada, però es fa amb molta il·lusió i amb la intenció que en un futur puguen veure la llum i siguen aprofitats per més persones.

«La finalitat no és només donar a conèixer la llengua, sinó també la nostra cultura».

Josep Lluís i Maria Pilar en 2011, firmant el llibre Coneguem les nostres terres 2

Vos heu basat en altres treballs o projectes en què els nouvinguts valoren el valencià i es preocupen per la nostra cultura?

Este treball no és una tasca aïllada. Tenim prou treballs, fets pel mateix equip i dirigits a diferents edats i nivells d'aprenentatge, per tal d'apropar la nostra llengua a qui no la coneix encara.

Tots els nostres treballs tenen una mateixa finalitat, que no és únicament donar a conèixer la nostra llengua, sinó també la nostra cultura, perquè es conega la nostra història com a poble. Perquè, com deia un mestre, «qui perd els orígens perd la identitat». I això és el que volem: que la nostra història, la nostra llengua, les nostres tradicions siguen conegudes i recordades per la societat en general.

«Sempre mostrem personatges de diferents nacionalitats que indiquen coincidències entre la seua cultura i la valenciana»

Com podem aprofitar la diversitat cultural per a l'ensenyament-aprenentatge del valencià?

La diversitat cultural és molt positiva i més quan ets docent i estàs en una aula amb esta varietat cultural que tenim en molts dels nostres centres. Als nostres treballs sempre apareixen personatges de diferents nacionalitats que en algun moment indiquen coincidències entre la cultura pròpia i la valenciana. D'esta manera, aprofitem historietes on els personatges parlen entre ells i apareixen

situacions comunes que fa que les diferents cultures s'apropen o que els aprenents vegem que els seus companys també coneixen les seues particularitats.

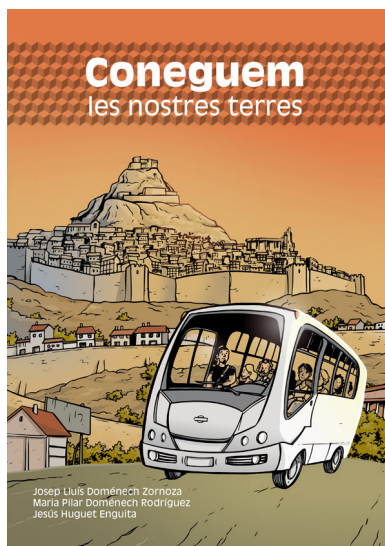
«La diversitat cultural no s'ha de veure com una cosa negativa».

La diversitat cultural no s'ha de veure com una cosa negativa i difícil de solucionar, sinó que hem de saber aprendre d'esta realitat que tenim no només a les aules, sinó a tot arreu. Hem d'habituar-nos a esta realitat i extraure'n tot el que té de positiu per aprendre diferents cultures sense adonar-nos-en.

«Hem de fomentar els punts en comú entre la cultura dels autòctons i la dels nousvinguts».

Quan i com heu notat el punt "màgic" en què els vostres alumnes han començat a sentir-se valencians a classe?

L'alumnat de les nostres aules no sempre és autòcton d'estes terres, però segurament té punts en comú amb algunes de les nostres particularitats i són eixes coincidències les que hem de fomentar. De vegades, no tenim coses comunes amb la cultura d'altres països, però als contes sí que apareixen personatges d'altres països que indiquen la seua perspectiva del tema a tractar. I és en este cas que l'alumnat se sent identificat, veu que no està sol i que el que li ocorre o les seues sensacions són comunes en altres persones, com ara els protagonistes del textos que lligem a l'aula. D'esta manera l'alumnat que està en contacte amb la lectura s'adona que forma part d'una mateixa realitat, i és

► *Coneguem les nostres terres* (Conselleria de Solidaritat i Ciutadania. 2010) és un material didàctic que ensenya, de manera transversal, llengua, geografia, història, cultura i costums valencians.

estar en un país diferent amb una cultura pròpia de la qual aprenen cada dia.

Quina acollida ha tingut el projecte per part de la Conselleria després de huit anys?

De moment, de tots els treballs realitzats i presentats a la Conselleria al pla EVA (Estudis del Valencià Actual), únicament han vist la llum dos, que han sigut publicats i, fins i tot, ens consta que han estat utilitzats i han sigut prou útils. Parlem d'un projecte anomenat *Coneguem les nostres terres* (2010) i *Coneguem les nostres terres II* (2011). Es va presentar un tercer treball que completava la trilogia, però no arribà a publicar-se ni tenim notícia que haja de publicar-se. Una llàstima, perquè els tres llibres tenien una continuïtat.

Quant als altres treballs, supose que deuen estar en un calaix. Esperem que alguna vegada puguen veure la llum, perquè seria molt útil per a diferents docents i, sobretot, per als alumnes, que podrien anar introduint-se a la nostra llengua d'una manera amena. Els nostres treballs sempre tenen una mateixa línia, és a dir, textos

acompanyats d'il·lustracions que fan que el treball siga més complet i arribe més directament a l'aprenent. Després dels textos, apareix un vocabulari destacat, i cada capítol es tanca amb uns exercicis de comprensió de la lectura. Normalment, cada treball du un annex en el qual podem veure les solucions dels diferents exercicis perquè no faça falta la presència d'un docent per anar aprenent poc a poc.

Creieu que l'escola té dificultats d'algun tipus per a ser eixe espai on assajar interaccions de reciprocitat, d'igualtat i d'enriquiment? Com les podríem superar?

Crec que és des dels centres educatius des d'on s'ha de fer esta tasca, però no únicament. El que hem de tindre és consciència que vivim en una societat multicultural i s'han de donar a conèixer les diferents cultures, però sobretot la pròpia. No fem cap bé a qui no ha nascut a la nostra terra si no el fem partícip de la nostra llengua i la nostra cultura. Per tant, el que hem de fer és, a poc a poc, donar a conèixer tot el que ens envolta relacionat amb la nostra història. I això també té

a veure amb la nostra llengua, les nostres tradicions...

La tria equitativa de localitats que plantegeu en el treball intenta vertebrar el territori? Creieu que no s'ha treballat prou en les escoles i instituts o fins i tot des de la Generalitat Valenciana?

En el treball «Relats interculturals» i també en els que solem realitzar, intentem tindre en compte les diferents localitats del nostre territori. No ens centrem únicament en una província o en una localitat determinada, sinó que fem un recorregut per diferents llocs. L'acció no únicament ocorre a l'escola o a València, sinó que veiem altres realitats, com ara la visita a una granja escola o una excursió a una altra localitat.

A més a més, hem triat diferents festes de la nostra cultura i, per tant, parlem tant de les festes de les Falles com de la del Misteri d'Elx, tan important per a nosaltres i que molts valencians desco-neixen.

És per este motiu que diem que no és un treball dirigit únicament a nous nadius, sinó també a tots els valencians i valencianes que caldria que conegueren les festes d'arreu del nostre territori. D'esta manera, unifiquem i donem a conèixer les nostres tradicions.

L'eix del treball és l'intercanvi de continguts, una multidireccionalitat de sabers que es compartiran en valencià a classe. Quina és, segons vosaltres, la funció principal del professorat en esta tasca?

El professorat en valencià no ha de donar a conèixer únicament la llengua, sinó que ha d'anar més enllà; a més d'aconseguir que tot l'alumnat sàpiga desenvolupar-se en qualsevol context en la nostra llengua, ha de fer-los participants de

les diferents tradicions i donar-los a conèixer els pobles del nostre territori. Per exemple, hi ha xiquets i xiquetes que no tenen la sort de viatjar amb els seus familiars a diferents pobles valencians, i no per això no han de saber on es troben o quin hi és el menjar típic o la festa més destacada.

A més a més, ser professor no és únicament ser ensenyant de la teua matèria, sinó que has d'ensenyar a ser persones i a respectar les diferents cultures, i per a això s'ha de conèixer sobretot la pròpia del territori on es viu. S'ha de facilitar al màxim un coneixement de la llengua i cultura pròpies de les terres valencianes en la manera indicada i des de la convicció que el món escolar pot i deu ajudar a dissenyar i seguir els valors individuals i col·lectius tant per al present com per al futur.

«Ser professor no és únicament ser ensenyant de la teua matèria».

Entre els elements bàsics per a la confecció del treball combineu situacions versemblants i quotidianes amb uns criteris ortogràfics, fonètics, morfològics, sintàctics i lèxics que qualifiqueu com a concrets. Tan important és la tria del model perquè l'aprenentatge siga inclusiu?

I tant que sí. Per confeccionar un treball sempre s'ha de tindre en compte el context i és molt important saber què vols donar a conèixer i sobretot com ho vols fer perquè arribe de la millor manera possible.

En iniciar este treball en concret ens vam plantejar a quin alumnat volíem adreçar-lo, en principi al nouvingut, i per tant vam veure qui teníem a les aules. Ells podien ser els protagonistes de les nos-

tres històries perquè se sentiren més presents i més predisposats a aprendre.

«Si fas històries en què tots els personatges són valencians, l'alumnat nouvingut que vols integrar no s'hi veu reflectit».

Si fas unes històries per als alumnes on tots els personatges són valencians, l'alumnat nouvingut que vols integrar no es veu reflectit i no estudia ni segueix les classes amb tantes ganes. Hem de tindre una actitud empàtica i partir de la base que si jo em veig reflectit m'interessa això que he d'aprendre; si no, sembla que siga una imposició i l'actitud de l'alumnat és diferent.

No únicament hem de posar el nom d'alguns personatges en altra llengua (cosa que també férem: els personatges de les nostres històries tenen els noms dels alumnes que teníem en eixos moments), sinó fer que estos personatges estiguen integrats en les aventures i així anar introduint paraules del nostre vocabulari acompanyades d'explicacions i fins i tot il·lustracions d'estes situacions.

S'ha d'ensenyar el valencià contextualitzat en unes coordenades espaciotemporals, de manera que la història, la realitat valenciana, la cultura popular i uns altres elements són els eixos principals per a muntar l'esquelet que configura cadascuna de les realitzacions. Esta és la filosofia d'este equip i continuarem lluitant perquè els diferents treballs que hem realitzat arriben al màxim de gent possible i no únicament a l'alumnat que tenim a les aules. Esperem que alguna vegada estos treballs es puguen publicar i siguen útils per a més gent.